

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษามีขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นความจำเป็นของประเทศตามข้อเสนอแนะของนักวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นความต้องการของภาคเอกชนที่ขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการพัฒนาธุรกิจยุคใหม่ที่มีความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากไม่มีการปฏิรูปการศึกษา ให้บังเกิดผลตามที่ต้องการแล้ว ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ย่อมจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ และการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมจะบังเกิดผลได้ยาก

รัฐมีเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาคนในฐานะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งปวง จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาเป็นแนวดำเนินการหลายประการ เช่น การขยายการศึกษาภาคบังคับพื้นฐาน พร้อมด้านสวัสดิการอื่นๆ ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อขยายการศึกษาให้เข้าถึงชนบทที่ห่างไกลได้ทั่วถึง และปรับปรุงสวัสดิการให้แก่ครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศนโยบายและแนวทางการดำเนินงานสนองตามนโยบายรัฐ โดยได้กำหนดเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2550 ใน 4 ด้าน คือการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา คือการยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนในอุดมคติ โดยให้มียุทธศาสตร์ประกอบของบัญญัติ 10 ประการ เพื่อสร้างผลผลิตของนักเรียนให้ได้มาตรฐานทุกระดับ ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและเพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบไป แต่เป็นที่ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลาประมาณ 15 ปี ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาและการลงทุนมากนัก การจัดสรรงบประมาณเพื่อยกระดับการศึกษามีน้อยมาก คือเพียงปีละไม่เกินร้อยละ 9 เท่านั้น โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นไปในเรื่องของเงินเดือนและรายจ่ายประจำ จึงมีความจำเป็น

เร่งด่วนที่จะต้องพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถให้การศึกษาที่มีมาตรฐานได้ ทั้งนี้เพราะว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ผู้บริหารโรงเรียนมักจะไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนและครู ขาดแคลนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ครบครัน ขาดการฝึกอบรมครูประจำการอย่างต่อเนื่องและขาดแคลนครูในบางสาขาวิชาประกอบกับกฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เข้ามาช่วยสอน ตลอดจนขาดการสนับสนุนให้ครูสามารถจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนดังกล่าวนี้ ขาดการยอมรับจากชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารเป็นผลให้ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้บุตรหลานซึ่งอยู่ในเขตบริการของโรงเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนเหล่านี้

ฉะนั้น นโยบายการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา จึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับ โดยการพัฒนาให้โรงเรียนและสถานศึกษามีบรรยากาศเสมือนหนึ่งเป็นส่วนสาธารณะของชุมชน มีความร่มรื่น มีแหล่งน้ำ การร่วมมือมีไม้ดอกไม้ประดับมีน้ำสะอาดและไร้ฝุ่น ไร้มลภาวะ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ร่วมกับนักเรียนได้ โรงเรียนและสวนสาธารณะจะเป็นสมบัติของชุมชน มีการร่วมมือและดูแลรักษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สวนสาธารณะแห่งใหม่นี้จะอยู่ใกล้กับโรงเรียนและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกระจายกันอยู่ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ

กรมสามัญศึกษา มีหน้าที่จัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง มีโรงเรียนในสังกัดกระจายอยู่ทั่วไปทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล จึงได้กำหนดให้โรงเรียนในความรับผิดชอบ พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การศึกษามุ่งตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาที่คาดหวังไว้พร้อมทั้งจัดให้มีโครงการกำกับติดตามและประเมินผลการพัฒนาการจัดการ ศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลและแนวคิดในการแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา ครูปฏิบัติการสอนและนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
- 2) การจัดการเรียนการสอน ในการวิจัยครั้งนี้มี 9 ด้านตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ข้อที่ 3 เรื่อง การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน คือ

- (1) การพัฒนาหลักสูตร
- (2) การจัดห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากร
- (3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
- (4) การส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน
- (5) การสนับสนุนการจัดกิจกรรม เพื่อเน้นการพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม
- (6) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- (7) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ
- (8) การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- (9) การปรับปรุงวิธีการวัดผล

1.4 กำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) สภาพ หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่จนถึงปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี

- 2) ปัญหา หมายถึง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่จนถึงปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
- 3) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
- 4) ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
- 5) นักเรียน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการปฏิรูปโรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป